

Handläggare: Susanne Leinsköld
Telefon: 08 50829660

Till
Kommunstyrelsen

Ersättningsystem inom socialpsykiatrin

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föreslagen ersättningsmodell och ersättningsnivåer fastställs att gälla inom socialpsykiatrin fr.o.m. 1 januari 2010.
2. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att utarbeta anvisningar för hur resursmätningar ska genomföras samt för den enskildes val.

Irene Svenonius
Stadsdirektör

Carina Lundberg-Uudelepp
bitr. stadsdirektör

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har den 26 maj 2008 beslutat att valfrihet ska införas inom socialpsykiatrin avseende boenden med särskild service, stödboende, boendestöd, sysselsättning samt cirkelverksamhet. I detta ärende föreslås en ersättningsmodell som bygger på en fast ersättning i tre nivåer för samtliga insatsformer samt en metod för att mäta utförarens resursåtgång för att ge det stöd den enskilde beviljats enligt beslut. Ersättningen föreslås täcka alla kostnader, exklusive hyra och kost. Dock gäller för cirkelverksamhet endast en ersättningsnivå där hyran ingår. För lokal- och gemensamhetsytor föreslås en schablonersättning till privata utförare. Vid försäljning av sysselsättning samt boendestöd mellan stadsdelsnämnder ges möjlighet att ta ut motsvarande schablonersättning. Vid försäljning av plats på boende med särskild service och på stödboende mellan stadsdelsnämnder, i kommunal regi och som drivs på entreprenad, föreslås att faktisk kostnad för lokal

och verksamhetsyta får tas ut. Vidare föreslås full ersättning enligt beslut i sju dagar för en uppsagd plats. Dessutom föreslås en möjlighet till ett tillfälligt individuellt tillägg för kväll/natt inom insatsformen stödboende. Förslaget innebär inte någon förändring av nuvarande resursfördelningssystem till stadsdelsnämnderna för individ- och familjeomsorg. Stadsdelsnämnderna betalar den av kommunfullmäktige beslutade ersättningen till respektive utförare. För att få ett fungerande valfrihetssystem med konkurrens på lika villkor är det viktigt att de verksamheter som drivs i egen regi har, i så stor utsträckning som möjligt, samma villkor och förutsättningar som de privata utförarna.

Bakgrund

I Stockholms stads budget för 2007 anges att inom flera av de verksamheter som berör medborgarna allra mest ska system för att underlätta valfriheten införas. Ett valfrihetssystem inom vård- och omsorgsboenden för äldre infördes 1 juli 2008 och för dagverksamheter för äldre samt för personer med funktionsnedsättning införs valfrihet 1 juli 2009.

Kommunfullmäktige har den 26 maj 2008 fattat beslut om att valfrihet ska införas inom socialpsykiatri avseende boende med särskild service, stödboende, boendestöd samt sysselsättning (Dnr 325-244/2008) från och med den 1 januari 2010.

Ärendet

I arbetet med att ta fram ett ersättningssystem inom socialpsykiatri för Stockholms stad har stadsledningskontoret utrett följande inom ovanstående insatsformer i egen regi och vid köp av enstaka plats:

- Ersättningsmodell
- Ersättningens storlek
- Vad som ska ingå i ersättningen

Utöver detta har stadsledningskontoret även utrett hur den enskildes val ska gå till.

Ersättningssystem

Stadsledningskontoret har varit i kontakt med några kommuner i Sverige som är på väg att införa valfrihet inom socialpsykiatri med tillhörande ”peng”. Ingen kommun har ännu fullt ut infört detta. I arbetet med genomförandet av valfrihet inom socialpsykiatri har stadsledningskontoret därför samarbetat med samtliga stadsdelsnämnder (både beställare och utförare) samt socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, i flera steg, i utformandet av ett ersättningssystem.

Systemet är uppdelat i två delar – en ersättningsmodell samt en s.k. ”peng” i flera nivåer.

För att möjliggöra ett ersättningssystem i flera nivåer måste varje individ bedömas i vilken nivå han/hon tillhör. Därför har stadsledningskontoret utarbetat mätinstrument för att kunna göra dessa bedömningar.

Mätinstrument

Under våren 2008 utarbetades ett första förslag till modell i samarbete med de stadsdelsnämnder som varit föregångare i att använda DUR - stadens dokumentations och utredningsinstrument inom socialpsykiatrin.

Under hösten har detta förslag ytterligare genomarbetats i två arbetsgrupper bestående av beställare och utförare från flera stadsdelsförvaltningar. Instrumenten har också ”förttestats” på tio verksamheter (två verksamheter inom varje insatsform) i syfte att kontrollera att instrumenten mäter de områden som verksamheterna ger mest stöd inom.

Provmätning

För att få en uppfattning om hur stor resursåtgång som föreligger för utförarna, avseende personer inom de olika insatsformerna, har resursmätningar gjorts enligt den modell som stadsledningskontoret i detta ärende föreslår i syfte att:

- se spridningen av resursåtgång
- ytterligare testa mätinstrumenten
- se fördelningen av antalet individer inom de olika nivåerna
- se vad det nya förslaget till peng ger för effekt

Mätningar har genomförts på samtliga boende/deltagare i 18 verksamheter i tio stadsdelsnämnder, (3 boenden med särskild service/gruppboenden, 4 stödboenden, 4 boendestödsverksamheter, 4 sysselsättningsverksamheter samt 3 cirkelverksamheter). Målsättningen har varit att mäta ca 15 % av samtliga boende/deltagare inom varje insatsform i kommunal regi.

Undersökningen har genomförts som en fallstudie och resultaten redovisas i bilaga 1.

Nivån på ersättningen, s.k. peng

Det finns svårigheter att ta fram en peng inom socialpsykiatrin eftersom verksamheterna idag oftast är anslagsfinansierade. Verksamhetsområdet är oftast

inte heller uppdelat i en beställar- och utförarorganisation, t ex förekommer det att samma person både beställer och utför. Många verksamheter har också effektiviserats genom att låta personal arbeta inom flera insatsformer, t ex att personal på stödboenden också arbetar som boendestödjare.

En av förutsättningarna för de valfrihetssystem som beslutats av kommunfullmäktige, är att de inte får bli kostnadsdrivande. Vid framtagandet av ersättningsnivå har stadsledningskontoret därför sett över nuvarande kostnader för socialpsykiatri. För att få ett underlag för framräknande av en peng har alla stadsdelsnämnder fått besvara ett frågeformulär som avser kostnaderna för 2007 inom ovanstående insatsformer för socialpsykiatri i egen regi och för köp gjorda hos privata utförare genom individuella avtal, (inga ramavtal finns). Inga entreprenader fanns inom socialpsykiatri 2007. En beräkning har gjorts utifrån vad som ingår i ersättningen och de kostnader staden har för denna verksamhet, där också bl.a. antal personal, eventuella timmar och antal personer som beviljats en insats inom socialpsykiatri efterfrågats. Att kartlägga kostnaderna har varit ett omfattande arbete och påbörjades 2008 därför har uppgifter avseende kostnader för 2007 legat till grund för beräkningarna.

Stadsledningskontoret har även gjort beräkningar för att se hur ett ersättningssystem ska kunna vara likvärdigt för alla utförare oavsett regiform. Hänsyn har bland annat tagits till möjligheten till momsavdrag för kommunala enheter avseende hyra, varor och tjänster. Utöver detta har utredningen även analyserat ersättningen för verksamhets- och lokalytor samt kost. Hänsyn har ej tagits till olikheter i kostnader för, till exempel, personalförsäkringstillägg och overhead.

Nuvarande kostnader för socialpsykiatri

Svaren från samtliga stadsdelsnämnders frågeformulär har jämförts med vad som bokförts för samma period i stadens ekonomisystem, Agresso.

Stadsledningskontoret har haft möten med stadsdelsförvaltningarna, både enskilt och i grupp, för att analysera och granska resultaten avseende kostnaderna. En arbetsgrupp har också bildats bestående av ekonomer från flera stadsdelsförvaltningar och från stadsledningskontorets finansavdelning i syfte att bearbeta svaren i frågeformulären och beräkna pengnivåerna.

Vid sammanställning och analys av socialpsykiatrins kostnader har det konstaterats differenser mellan stadsdelsnämndernas uppgifter i frågeformulären och bokförda värden i Agresso. I diskussioner med representanter från stadsdelsnämnderna har framkommit att verksamhetskoder ej fullt ut har

tillämpats i enlighet med stadens centrala krav. Ytterligare anledning till differenser i kostnadsuppgifter mellan stadsdelsnämndernas lämnade uppgifter och bokförda värden utgörs av otydlighet i gränsdragningen mellan de olika insatserna inom socialpsykiatrin. Samtliga stadsdelsnämnder har inte samma benämning på insatserna, vilket inte påverkar insatsernas innehåll dock försvårar det uppföljning och jämförelse inom staden. Vidare har konstaterats att det förekommer att samma personalgrupp delvis arbetar inom fler insatstyper inom socialpsykiatrin. En flexibel planering och bemanning av personalgruppens arbetstid är något positivt och bidrar till en kostnadseffektiv verksamhet. Den flexibla bemanningen har dock visat sig utgöra en svårighet vid uppföljning av kostnader för respektive insatstyp då dessa ej har särredovisats i bokföringen. Uppföljningen försvåras ytterligare av att socialpsykiatrin av tradition inte styr och följer upp utifrån antal prestationer då de flesta verksamheterna idag är anslagsfinansierade.

Vid beräkning av medelvärden har stadsdelsnämndernas uppgifter använts som beräkningsunderlag. Efter diskussioner med stadsdelsnämnderna kring differenserna mellan stadsdelsnämndernas uppgifter i frågeformulären och bokförda värden i Agresso, har stadsledningskontoret valt att ta bort vissa extremvärden vid beräkning av medelvärden. Dessa extremvärden berodde bland annat på integrerade verksamheter med beställarsidan där kostnader för socialsekreterare ingick, nystartad verksamhet med initiala kostnader samt en verksamhet med låga kostnader där målgruppen delvis var en annan än på övriga boenden i staden. Ett annat skäl till skillnaden i kostnader kan bero på svårigheter att beräkna kostnaderna för stadsdelar där verksamheter har effektiviserats genom att låta personalen arbeta inom flera verksamheter. Ytterligare anledning till borttagna extremvärden är stadsdelsnämnder som angivit orimligt höga respektive låga kostnader per plats. Dessa extremvärden har ofta sin grund i att verksamheten har avvikande antal brukare, både många och få, i relation till andra stadsdelars verksamheter. Verksamheter som inte längre är i drift har också exkluderats i beräkningen av peng.

Redovisning av resultaten från frågeformulären

Samtliga kostnader är exklusive hyra. Kostnader för lokal- och gemensamhetshyra presenteras separat efter varje insatsform. Inom stadens egna boenden är skillnaden för hyreskostnaden avseende verksamhets- och lokalytor stor. När det gäller privata utförare har vi inte tillgång till uppgifter om kostnader för hyror. För att kunna jämföra kostnader för stadens verksamheter med kostnaderna för privata utförare har stadens medelkostnad för lokal- och gemensamhetshyor dragits av från nedanstående kostnader hos privata utförare.

Normalt hyr staden lägenheter i första hand för att därefter hyra ut dem till de boende i andra hand. De boendes hyror beräknas enligt bruksvärdesprincipen. Stadens inhyrning kan ske till olika villkor, t.ex. bruksvärdeshyra för boende, men även till vanliga marknadsvillkor för lokaler, självkostnad, m.fl. I många fall kan staden även söka kompensation för s.k. omsorgsmoms för kostnaderna för inhyrningen. Av detta följer att stadens hyreskostnader kan avvika från den hyra som den enskilde betalar. Både över- och underskott kan förekomma och för ett specifikt boende kan det även ändra sig över tiden.

Boende med särskild service

Den totala kostnaden för boenden med särskild service var under 2007 totalt 97,6 mnkr.

Bostad med särskild service	Stadsdelsnämndernas lämnade uppgifter			Beräkningar utifrån frågeformuläret		
	Tot kostnad inkl oh exkl hyra (mnkr)	Antal dygn	Kostnad/dygn. Min-Max	Medelkostnad kr/dygn	Viktad medelkostnad kr/dygn*	Hyreskostnad kr/ dygn
Egen regi	62,0	51 830	912 - 3 177	1 196	1 261	50
Privat regi	35,6	22 512	980 - 3 500	1 393	1 583	
Summa	97,6	74 342				

* vid viktat medel har hänsyn tagits till verksamhetens volym

Kommunalt drivna boenden

Antalet boenden i egen regi är 11 i staden med plats för 142 boende. Åtta stadsdelsnämnder har uppgivit att de har denna insatsform. Antalet årsindivider har uppgivits vara 130. Den totala kostnaden för boenden med särskild service i kommunal regi var ca 62 mnkr.

Enstaka platser

Stadsdelsnämnderna köper idag även platser av privata utförare. Idag finns inget ramavtal avseende boende med särskild service, köp sker genom att ett individuellt avtal tecknas. Nio stadsdelsnämnder uppger att de köpt platser hos 22 privata utförare till sammanlagt 70 klienter. Den totala kostnaden för boende med särskild service i privat regi var ca 35,6 mnkr.

Hyror

Hyror varierar stort i staden från ca -134 000 kr till 1 335 000 kr/år.

Stödboende

Den totala kostnaden för stödboende var under 2007 totalt 29,2 mkr.

Stödboende	Stadsdelsnämndernas lämnade uppgifter			Beräkningar utifrån frågeformuläret		
	Tot kostnad inkl oh exkl hyra (mnkr)	Antal dagar	Kostnad per dag. Min-Max	Medelkostnad kr/dag	Viktad medelkostnad kr/dag*	Hyreskostnad kr/dag
Egen regi	28,8	74 095	134 - 1 270	389	285	38
Privat regi	0,4	2 920	139 - 242	142	164	
Summa	29,2	77 015				

* vid viktat medel har hänsyn tagits till verksamhetens volym

Kommunalt drivna boenden

Antalet boenden i egen regi är 17 i staden med plats för 203 boende. Tio stadsdelsnämnder har uppgivit att de har denna insatsform. Antalet årsindivider har uppgivits vara 187. Den totala kostnaden för stödboenden i kommunal regi var ca 28,8 mkr.

Enstaka platser

En stadsdelsnämnd köper idag även platser av privata utförare genom att teckna individuella avtal. Stadsdelsnämnderna uppger att de köpt platser hos tre privata utförare till sammanlagt 11 klienter. Den totala kostnaden för stödboende i privat regi var ca 0,4 mkr.

Hyror

Även här varierar hyrorna stort i staden från ca -156 065 kr till 323 358 kr/år.

Boendestöd

Den totala kostnaden för boendestöd var under 2007 totalt ca 67,5 mnkr.

Boendestöd	Stadsdelsnämndernas lämnade uppgifter			Beräkningar utifrån frågeformuläret		
	Tot kostnad inkl oh exkl hyra (mnkr)	Antal timmar per månad	Kostnad per dag. Min-Max	Medelkostnad kr/tim	Viktad medelkostnad kr/tim*	Hyreskostnad kr/tim
Egen regi	66,9	13 838	206 - 1 198	543	371	12
Privat regi	0,6	140	269 - 675	357	334	
Summa	67,5	13 978				

* vid viktat medel har hänsyn tagits till verksamhetens volym

Kommunalt drivna verksamheter

Antalet verksamheter i egen regi är 19 i staden. I stadsledningskontorets frågeformulär har stadsdelsnämnderna fått ange antal individer som hade boendestöd i oktober 2007 samt antalet timmar dessa fick boendestöd under denna månad. Stadsdelsnämnderna uppgav att 1 127 individer hade 13 838 timmar boendestöd under denna period. Den totala kostnaden för boendestöd i kommunal regi var ca 66,9 mkr.

Enstaka platser

En stadsdelsnämnd har uppgivit att de även köpt boendestöd av privata utförare genom att teckna individuella avtal. Stadsdelsnämnden uppger att de köpt boendestöd hos tre privata utförare till sammanlagt 9 klienter i ca 140 timmar. Den totala kostnaden för boendestöd i privat regi var ca 0,64 mnkr.

Hyror

Även här varierar hyrorna stort i staden från ca 6 500 kr till 313 645 kr/år.

Sysselsättning

Den totala kostnaden för sysselsättning var under 2007 totalt ca 39,4 mkr.

Vid beräkning av kostnader inom sysselsättning har antalet biståndsbedömda pass (halvdag) per brukare varit svårt att sammanställa. Det finns differenser mellan stadsdelsnämndernas kvantitativa bedömning av antalet pass vilket har gjort att beräkning av peng grundas på ett antal antaganden. Enligt socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens underlag hade i januari 2008 totalt 617 personer beviljats beslut om sysselsättning. Från underlaget framgår vidare att varje individ vanligen beviljas mellan 9-12 timmar per vecka. Enligt ”referensgruppen” ska varje sysselsättningstillfälle/pass omfatta ca 3 timmar. Utifrån socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens uppgifter har vid beräkning av peng antagits att varje individ går i snitt 3 pass per vecka. Ytterligare antaganden som gjorts är att sysselsättning pågår elva månader under året.

Sysselsättning	Tot kostnad inkl oh exkl hyra (mnkr). Enligt Sdn	Antal personer med beslut om sysselsättning	Beräkning antal pass per person och vecka	Totalt antal pass per år	Medelkostnad kr/pass	Hyreskostnad kr/pass
Summa egen och privat regi	39,4	617	3.0	87 552	450	112

Ett pass = 3 tim.

617 personer med beslut * 3 pass per vecka * 4,3 veckor * 11 månader

Kommunalt drivna verksamheter

Ersättningsystem inom socialpsykiatri

105 35 Stockholm
Telefon 08-508 29 000

Antalet verksamheter i egen regi är 27 i staden. Stadsdelsnämnderna har uppgett att de har ca 900 heltidsplatser att erbjuda avseende sysselsättning i staden och att ca 617 individer deltagit. Merparten deltagare deltar enbart på deltid. Svårigheterna i att få fram exakt antal deltagare i sysselsättningsverksamhet har bl.a. berott på att flera verksamheter även bedriver cirkelverksamhet där den enskilde kan delta i båda insatsformerna samt att en person kan delta i flera olika sysselsättningsverksamheter. Den totala kostnaden för sysselsättning i kommunal regi var ca 38,3 mnkr.

Enstaka platser

Stadsdelsnämnderna har uppgett att de även köpt sysselsättning av privata utförare genom att teckna individuella avtal. Åtta stadsdelsnämnder uppger att de köpt sysselsättning hos 12 privata utförare, sammanlagt 38 heltidsplatser. Den totala kostnaden för sysselsättning i privat regi var ca 1,1 mnkr.

Hyror

Den genomsnittliga hyreskostnaden för sysselsättning i kommunal regi var ca 112 kr/heltidsplats, år 2007. Hyrorna varierar i staden från ca 0 kr till 1 618 000 kr/år.

Cirkelverksamhet

Den totala kostnaden för cirkelverksamhet var under 2007 totalt ca 5,9 mnkr.

Vid beräkning av kostnader inom cirkelverksamhet har antalet personer med biståndsbeslut ej kunna fastställas. Enligt "referensgruppen" ska varje sysselsättningsstillfälle (pass) omfatta tre timmar. Studieförbundet vuxenskolan debiterar vanligtvis stadsdelsnämnderna 115 kr per timme. Till följd av svårigheter att differentiera sysselsättning och cirkelverksamhet i beräkningsunderlaget, har vuxenskolans timdebitering använts som utgångspunkt vid beräkning av peng. Kostnaden för ett kurstillfälle om tre timmar motsvarar 345 kr. Vidare har utifrån stadsdelsnämndernas uppgifter antagandegjorts att respektive kurstillfälle har sex deltagare i snitt. Ytterligare antaganden som gjorts är att cirkelverksamhet pågår tio månader under året.

Cirkel	Tot kostnad inkl oh exkl hyra (mnkr). Enligt Sdn	Medelkostnad kr/pass	Hyreskostnad kr/pass
Summa egen och privat regi	5,9	55	18

Kommunalt drivna verksamheter

Antalet biståndsbedömda cirkelverksamheter i egen regi var 7. Det förekommer att stadsdelsnämnder betalar ett fast månadspris oavsett hur många gånger den enskilde deltar. Den totala kostnaden för cirkelverksamhet i kommunal regi var ca 5,4 mkr.

Enstaka platser

Stadsdelsnämnderna har uppgett att de även köpt cirkelverksamhet av privata utförare på s.k. individuellt avtal. Fem stadsdelsnämnder uppger att de köpt cirkelverksamhet hos 6 privata utförare, sammanlagt 17 heltidsplatser. Flera stadsdelsnämnder betalar ett fast månadspris oavsett hur många gånger den enskilde deltar. Den totala kostnaden för cirkelverksamhet i privat regi var ca 0,5 mnkr.

Hyror

Den genomsnittliga hyreskostnaden för cirkelverksamhet i kommunal regi var ca 18 kr per pass, år 2007. Hyrorna varierar i staden från ca 21 828 kr till 1 275 624 kr/år.

Vad ingår i ersättningen?

Idag omfattar ersättningen till utförarna, inom egen regi och för enstaka platser alla kostnader. Inom boendeformerna (boenden med särskild service och stödboende) betalar den boende hyra till stadsdelsnämnderna om plats erbjudits i egen regi. För ett boende där stadsdelsnämnden köper en enstaka plats betalar den enskilde boendehyran direkt till utföraren eller till hyresvärden. Vid försäljning av boende till en annan stadsdelsnämnd eller kommun debiterar den säljande stadsdelsnämnden den köpande stadsdelsnämnden för samtliga kostnader inklusive hyra avseende både boendehyra och verksamhets- och lokalyta.

Fördelning av kostnader inom stadsdelsnämnderna

Under 2007 fördelades kostnaderna för ovanstående insatsformer i egen regi på följande sätt:

Kostnadslag i procent per insatstyp	Boende med särskild service	Stödboende	Boendestöd	Sysselsättning	Cirkelverksamhet
Personal	88%	78%	90%	77%	70%
Övr lokalkostnad	2%	4%	1%	2%	2%
Resor	0%	2%	1%	0%	1%
Livsmedel	2%	0%	1%	5%	7%
Övrigt	8%	16%	7%	16%	20%

Ersättningssystem inom socialpsykiatri

105 35 Stockholm
Telefon 08-508 29 000

Kostnadsfördelningen baserar sig på 5 stadsdelsnämnders redovisning av sina kostnadsposter.

Då de flesta insatsformerna är anslagsfinansierade finns det idag inga utarbetade generella regler kring första ersättningsdag, tomplatsersättning, uppsägningstid och så vidare. Eftersom det heller inte finns upphandlade verksamheter mer än på individuella avtal så saknas praxis avseende dessa delar även när det gäller privata utförare.

Den enskildes val

Under året har en arbetsgrupp med representanter från tre stadsdelsnämnder deltagit i arbetet med att utforma regler för den enskildes val. Arbetet har omfattat följande:

- regler för den enskildes val
- möjligheten till att göra en intresseanmälan om en plats inte kan erbjudas direkt i den önskade verksamheten
- regler kring fördelning av lediga platser
- anpassningar av verksamhetssystem

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets förnyelseavdelning. Samverkan skett med stadsledningskontorets juridiska avdelning, finansavdelningen, samtliga stadsdelsförvaltningar samt socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Ärendet har behandlats i Cesam den 12 maj 2009.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar införa en ersättningsmodell med tillhörande ”peng” inom socialpsykiatri i ett valfrihetssystem som föreslås nedan. Förslaget innebär inte någon förändring av nuvarande resursfördelningssystem till stadsdelsnämnderna för socialpsykiatri. Stadsdelsnämnderna kommer att erhålla medel utifrån dagens resursfördelningssystem och betalar sedan den av kommunfullmäktige beslutade ersättningen till respektive utförare. Förslaget i sig ska inte vara kostnadsdrivande.

Föreslagen peng för stöd och omsorg

Stadsledningskontoret föreslår en ersättning enligt följande till samtliga utförare oavsett regiform:

- en fast dygnersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg samt hälso- och sjukvårdsinsatser upp till sjuksköterskenivå till boenden med särskild service (365 dagar/år)
- en fast daggersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg till stödboenden (365 dagar/år) med möjlighet att få timersättning vid ett individuellt tillfälligt behov kväll och natt
- en fast månadsersättning i tre nivåer för utfört stöd och omsorg till boendestöd (vardagar)
- en fast halvdagsersättning i tre nivåer för utförda stödinsatser till sysselsättning (beslutade närvarodagar, vardagar)
- en fast ersättning/kurstillfälle, utan individuell ersättning utifrån nivå, som ska täcka allt, inkl ev. hyra, till cirkelverksamhet (beslutade kurstillfällen, vardagar)

Stadsledningskontoret föreslår vidare att det ska vara möjligt att göra en individuell prövning för personer som uppmätts till mer än 60 poäng, enligt nedanstående beskrivna ersättningsmodell, inom insatsformerna: boende med särskild service, stödboende och boendestöd. I dessa fall får beställaren komma överens med utföraren om en ersättning.

Tre nivåer ger ekonomiskt utrymme för utföraren att erbjuda stöd till personer som har ett större behov av stöd och/eller där behovet av stöd förändras över tid. Ett sådant system stöder möjligheten för den enskilde att kunna bo kvar alternativt fortsätta delta om behovet av stöd skulle förändras. Tre nivåer med ett stort poängspann inom varje nivå ger också utrymme för att ta hänsyn till den enskildes variation i hur han/hon mår. Genom de provmätningar som är gjorda har poängen fördelats inom respektive nivå på så sätt att drygt hälften av de personer som beviljats ovanstående insatser ska ligga i nivå två. Nivå två ska därmed utgöra den nivå som avspeglar det behov av stöd och omsorg som flest personer inom varje insatsform befinner sig i och därmed också vara den mest förekommande resursåtgången för utföraren.

Med få nivåer minskar också behovet av ommätningar och därmed kan bedömningsinsatsen bli mindre omfattande, det blir tydligare vilken nivå den enskilde befinner sig inom och därmed ökar utrymmet för samförstånd och ”likabedömning”. Utförarna får en mer förutsägbar ekonomi där förutsättningarna för en stabil personalstab ökar. Den enskildes behov av stöd och resursåtgången för att få detta stöd styr ersättningen till utföraren.

Ersättningen betalas ut från den dag den enskilde enligt beslut och beställning ska flytta in alternativt påbörja en insats till och med den dag han eller hon flyttar alternativt avslutar insatsen. Den ersättning som utgår ska täcka alla kostnader (ej kost eller hyra) för utföraren avseende stöd och omsorg samt ev. hälso- och sjukvårdsinsatser. Ersättningen avseende cirkelverksamhet ska dock även innefatta hyra.

I ett valfrihetssystem kan stadsdelsnämnden inte garantera en viss beläggning eftersom det är brukarens eget val som styr. Detta kan innebära att en verksamhet får stå med tomma platser. Genom att ha samma ersättning för alla utförare och som täcker alla kostnader ges samma förutsättningar oavsett regiform. Inget utrymme lämnas då för diskussioner kring vad ersättningen ska täcka.

Det är upp till varje stadsdelnämnd att skapa likvärdiga förutsättningar för utförare oavsett regiform.

”Pengen”

kommunalt driven verksamhet

Ersättning/ Instatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Syssetsättning 260 dgr (per pass/halvdag = 3 tim)	
	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>	<i>poäng</i>	<i>ersättning</i>
Nivå 1	0-14	1 025	0-12	300	0-10 (1-7 tim)	2 695	0-8	320
Nivå 2	16-38	1 245	14-36	395	12-34 (8-18 tim)	6 160	10-16	370
Nivå 3	40-72	1 350	40-72	495	36- (19- tim-	8 855	18-24	450

Momskompensation

Utöver detta föreslås en momskompensation till privata utförare för att täcka kommunala utförarens möjlighet till momsavdrag avseende hyra, varor och tjänster. Momskompensationen föreslås bli 2,4 % och motsvarar en uppskattning av de verkliga kostnader som kommunala verksamheter kan lyfta moms för. Denna momskompensation medför att ersättningen till privata utförare blir:

privat driven verksamhet

Ersättning/ Instatsform	Boende med särskild service 365 dgr (per dygn)		Stödboende 365 dgr (per dag)		Boendestöd 260 dgr (per månad)		Syssetsättning 260 dgr (per halvdag = 3 tim)	
	poäng	ersättning	poäng	ersättning	poäng	ersättning	poäng	ersättning
Nivå 1	0-14	1 050	0-12	307	0-10	2 760	0-8	328
Nivå 2	16-38	1 275	14-36	404	12-34	6 308	10-16	379
Nivå 3	40-72	1 382	40-72	507	36-	9 068	18-24	461

Cirkelverksamhet

Regiform	Cirkelverksamhet (per kurstillfälle=3 tim) ersättning per kurstillfälle inkl hyra
Kommunal regi	80
Privat regi	82

Hyreskostnaden

Genom att ge alla utförare en schablonersättning för verksamhets- och lokalytor, utöver ersättningen för stöd och omsorg, kommer ett antal verksamheter att erhålla en ersättning som ej motsvarar kostnaden. Detta innebär att en del kommer att erhålla mer intäkter än tidigare och en del kommer att erhålla mindre än idag. Ett sätt att hantera detta är att lyfta bort hela hyreskostnaden från utförarna i egen regi samt på entreprenad och att hyran istället hanteras centralt på stadsdelsnämnderna.

Att ha ett system där utföraren ersätts med den faktiska verksamhets- och lokalkostnaden skulle bli alltför administrativt krävande eftersom alla utförare har olika kostnader och dessa skulle då behöva kontrolleras. Dessutom skapas inte incitament för utföraren att nyttja lokalytor på ett så effektivt sätt som möjligt. Det kan också ge en felaktig prissättning för det fall där utföraren äger lokalen själv.

Om upphandling sker av privata utförare föreslås en schablonersättning för lokal- och verksamhetsytor (ej entreprenader).

För kommunalt driven verksamhet samt entreprenader föreslås att hyresdelen, exklusive driftkostnaderna, inte ingår i ersättningen. Samma hantering föreslås som idag sker inom äldreomsorgen, vilket medför att den totala hyran hanteras centralt inom stadsdelsnämnden. Den säljande stadsdelsnämnden tecknar ett hyresavtal med den enskilde vid insatsformen boende med särskild service och

stödboende. Ansvaret för lokaleffektiviseringen ligger därmed på stadsdelsnämnden. Utföraren måste samverka i arbetet med lokaleffektivisering.

Vid försäljning av en plats på ett boende i kommunal regi och på entreprenad till annan stadsdelsnämnd ges säljande stadsdelsnämnd möjlighet att ta ut den faktiska kostnaden för lokal- och verksamhetsytor utöver den faktiska boendehyran. Detta för att stimulera en tillväxt av nya boendeformer inom stadsdelsnämnderna.

Vid försäljning av en plats avseende boendestöd och sysselsättning till annan stadsdelsnämnd ges säljande stadsdelsnämnd möjlighet att ta ut samma schablonersättning som privata utförare inom ett kommande eventuellt ramavtal.

Schablonersättning för lokal- och verksamhetsyta

Ersättning/ Instatsform	Boende med särskild service (per dygn, 365 dgr)	Stödboende (per dag, 365 dgr)	Boendestöd (per vardag, 260 dgr)	Sysselsättning (per pass/halvdag)
kommunal regi/entreprenad			12	25
privat regi	50	38	12	25

Ersättning för kväll och natt

I stadens riktlinjer "Riktlinjer- Stadens insatser för psykiskt funktionshindrade" anges att det ska finnas en möjlighet, vid ett tillfälligt behov, att kunna erbjuda den enskilde stöd kväll och natt på stadens stödboenden. Därför föreslår stadsledningskontoret en möjlighet till tillfälligt individuellt tillägg för behov av stöd under kväll/natt inom denna insatsform. Föreslagen ersättning överensstämmer med ersättningen inom hemtjänstens kundval. Ersättningen ska täcka stöd för upp till fyra boendes behov av stöd om inte behovet av stöd innebär att en person behöver omfattande praktisk hjälp under insatstiden. Behovet får bedömas från fall till fall. Ersättningen nattetid avser sovande jour. Ersättningen till privata utförare har räknats upp med 2,4 procent avseende moms i enlighet med tidigare resonemang.

kommunalt driven verksamhet

Ersättning/ insatsform	Stödboende
kväll/natt	320

privat driven verksamhet

Ersättning/ insatsform	Stödboende
kväll/natt	328

Den enskildes kostnader

Privata utförare:

Den enskilde betalar boendehyra enligt avtal med utföraren vid insatsen boende med särskild service eller stödboende. Eventuell kost betalas enligt stadens riktlinjer.

Kommunalt driven verksamhet:

Den enskilde betalar för boendehyra till beställande stadsdel när plats erbjudits på ett boende i egen regi. Eventuell kost betalas enligt stadens riktlinjer.

Vid avflyttning alternativt avslut eller frånvaro

Stadsledningskontoret föreslår att en utförare oavsett regiform, erhåller tomgångsersättning i sju dagar enligt beslut, vid avflyttning eller avslut, till den lägsta ersättningsnivån. Det innebär att utföraren får ersättning för den tid som beslutats under en vecka (ett boende får tomgångsersättning i sju dygn, en sysselsättning får tomgångsersättning för de pass/halvdagar som det finns beslut på under en vecka, t ex två pass/halvdagar under en vecka). Dubbel ersättning kan därmed utgå om någon flyttar in/börjar under dessa dagar. Dessa sju dagars ersättning utbetalas från och med den dag personen ej längre bor eller deltar i verksamheten. Uppsägningstiden för beställaren är fyra dagar vilket medför att utföraren under dessa fyra dagar erhåller full ersättning efter att den enskildes plats sagts upp. Därefter utgår tomgångsersättningen. Tomgångsersättning föreslås ej gälla efter avslutad kurs på en cirkelverksamhet

Om den enskilde inte flyttar in alternativt påbörjar en beviljad insats enligt datum som fastslagits i beslut och beställning så har utföraren rätt till beviljad ersättning i 14 dagar. Uppsägningstiden om fyra dagar gäller även här, vilket medför att beställaren måste säga upp platsen (senast dag 10) för att inte utföraren ska erhålla ersättning för längre tid än dessa 14 dagar. Därefter har utföraren också rätt till tomgångsersättning enligt ovan. Utföraren har därmed 14 dagar på sig att ge stöd till den enskilde att flytta in på ett boende alternativt påbörja beviljad insats.

Avseende frånvaro föreslår stadsledningskontoret att ett system för frånvarorapportering införs för att beställaren lättare ska kunna följa upp om

personen närvarar/deltar i insatsformerna. Stadsledningskontoret föreslår också en skyldighet för utförarna att rapportera frånvaro.

Resor

Om den enskilde inte kan ta sig till och från en verksamhet föreslås att den beslutande stadsdelsnämnden utreder behovet och om ett behov anses föreligga också bekostar dessa resor på samma sätt som idag. Kostnad för resor ingår inte i pengarna. Idag är det inte vanligt förekommande att stadsdelsnämnderna har kostnader för resor inom socialpsykiatrin. Stadsledningskontoret kommer att följa upp om resekostnaderna ökar med anledning av valfrihetssystemet.

Konsekvensbeskrivning för verksamheterna

Idag varierar ersättningen till utförarna stort avseende aktuella insatsformer. Det här förslaget innebär att alla utförare får samma ersättning, bland annat för att skapa likvärdiga förutsättningar för personer som har behov av insatsen men också för att skapa lika förutsättningar för alla utförare. Förslaget innebär också att personer fritt ska kunna välja verksamhet. Det är den enskildes behov av stöd men främst utförarens resursåtgång för att ge detta stöd som styr ersättningen. Konsekvensen av detta blir att det för vissa utförare blir en höjning och för vissa en minskning av ersättningen jämfört med idag. Detta kan medföra en anpassningsperiod för några verksamheter till de nya nivåerna. Det kan också medföra att vissa privata utförare väljer att inte ingå i valfrihetssystemet vid en upphandling.

Ingen av utförarna har någon beläggningsgaranti vilket bland annat kan leda till låg beläggning för vissa utförare och därmed sämre förutsättningar. En annan konsekvens kan bli dubbel kostnad för en stadsdelsnämnd, om brukaren väljer privata alternativ eller andra stadsdelsnämnders verksamhet före egen regi. Uppstår detta inom en verksamhet i egen regi måste kostnaden täckas inom verksamheten, precis som kan vara fallet idag. En jämförelse kan göras med förskola där minskad efterfrågan resulterar i tomma platser vilket hanteras inom stadsdelsnämnderna sedan lång tid. Detta är de effekter ett system med valfrihet kan få då vi skiftar fokus från att ta primär hänsyn till verksamheternas planering och förutsättningar och istället fokuserar på den enskildes önskemål. Erfarenheter från andra verksamheter där valfrihet råder är att verksamheter som anses hålla en god kvalitet bland brukare/kunder/klienter får högre beläggning/motsvarande och de som inte anses bra kommer att få stänga eller måste bli bättre.

I ett system där utföraren ersätts utifrån resursåtgången för den enskilde minskar ersättningen i takt med att en återhämtning hos den enskilde inträder. Ett

ekonomiskt incitament för att stimulera arbetet med återhämtning har diskuterats. Stadsledningskontoret anser att det skulle vara intressant med ett ersättningssystem som tar hänsyn till återhämtning men det bör baseras på ett väl utvecklat kvalitetssystem som avspeglar effekt av valda insatser och arbetsformer på ett tydligare sätt än vad som är möjligt att se i verksamheterna idag.

Mätinstrument

För att kunna bedöma ersättningsnivån, föreslår stadsledningskontoret att mätningar görs enligt den modell som utarbetats av stadsledningskontoret i samarbete med stadsdelsnämnderna i Stockholms stad. För att kunna bedöma vilken nivå den enskilde befinner sig i har mätinstrument utarbetats. Mätinstrumenten omfattar de avgörande områden kring stöd som utföraren kan behöva avsätta resurser för och speglar därmed också väl kostnaden för densamma. Även stödinsatser som inte ingår i mätinstrumenten omfattas i ersättningen. Stadsledningskontorets förslag till mätinstrument redovisas i bilaga 2, hur mätinstrumenten fungerar redovisas i bilaga 3.

Mätningarna som utförs vid avstämnings- uppföljningsmöten, utförs av beställande enhet genom intervju med den personal på verksamheten som har bäst kunskap om den enskilde. Information ska även inhämtas via den dokumentation som finns kring den boende/deltagaren. Dokumentationen ska alltid kunna påvisa eventuella förändringar. Den enskilde deltar aldrig själv i mätningen eftersom mätningarna enbart genomförs för att fastställa ersättningen. Det finns ingen anledning till att den enskilde involveras i viken ersättning utföraren får. Vad den enskilde ska få stöd inom och hur detta ska ske kommer även fortsättningsvis att avgöras i samarbete med den enskilde med hjälp av DUR- utredningen med tillhörande beställning till utföraren och upprättande av genomförandeplaner med stöd av SoL.

Stadsledningskontoret föreslår att mätningarna ska göras varje halvår för att följa upp utförarens resursåtgång till den enskilde och fastställa en ny ersättningsnivå för kommande period och att en uppföljning enligt DUR föregår varje mätning. Flera fördelar finns med att genomföra en DUR uppföljningen före en uppföljning av ersättningsnivåerna. Genom att först följa upp hur den enskilde och utföraren upplever beviljad insats (som ev. medför en ny genomförandeplan) finns ett bra underlag för att sen se över vilka resurser som behöver avsättas för det stöd som överenskommit. Utföraren har därefter rätt till beviljad ersättningsnivå under minst sex månader.

Inför införandet av ett valfrihetssystem den 1 januari 2010 kommer ”uppstartsmätningar” att genomföras på samtliga personer som beviljats insatsformerna gruppboende, stödboende, boendestöd och sysselsättning (ej cirkelverksamhet) för att kunna fastställa ersättningen till utföraren. Samtliga biståndshandläggare och eventuellt andra nyckelpersoner kommer att utbildas under hösten i hur mätinstrumenten används.

Den enskildes val

Beslut om insats ska krävas för att kunna göra ett val

- Tre dagars betänketid (arbetsdagar) för att tacka ja eller nej
- När den enskilde tackat ja till en plats har den enskilde 7 dagar (arbetsdagar) på sig att flytta in/påbörja insatsen
- Boenden: fritt val i hela staden av lämpligt boende
- Boendestöd: fritt val av de boendestödsverksamheter som verkar inom den stadsdel som den enskilde bor i
- Sysselsättning: fritt val i hela staden av lämplig sysselsättning
- Cirkelverksamhet: fritt val i hela staden
- Även om insatsen verkställts så ska den enskilde kunna byta utförare
- Avseende sysselsättning ska det vara möjligt att enbart välja en verksamhet åt gången med möjlighet att pröva annan sysselsättning under pågående insats efter beslut
- Den enskilde kan välja bland alla utförare som ingår i valfrihetssystemet (kommunal utförare, entreprenad och privat utförare på eventuellt kommande ramavtal)

En viktig aspekt i ett valfrihetssystem är möjligheten att kunna jämföra verksamheter och arbetssätt inom staden för att kunna välja. Ett gemensamt kvalitetssystem på individnivå inom socialpsykiatri samt brukarenkäter är två sätt att visa på effekter av insatser som utförs och vad brukarna tycker om insatsen.

Övrigt

Vissa förändringar krävs i stadens verksamhetssystem för att klara ovanstående förslag. Innan dessa förändringar genomförts kan det komma att medföra administrativt merarbete för stadsdelsnämnderna under en övergångsperiod. Förändringar som behöver genomföras i verksamhetssystemet är bland annat möjligheten att hantera ersättningsnivåerna, resursmätningarna, frånvarorapportering, fördelning av lediga platser, hyresdelen samt försäljning och köp av platser mellan stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontoret föreslår att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att ta fram rutiner/anvisningar kring resursmätningar, till exempel när mätningar ska genomföras och hur. Vidare föreslår stadsledningskontoret att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden även får i uppdrag att ta fram rutiner/anvisningar kring den enskildes val, till exempel hur fördelningen av lediga platser ska ske.

Vidare avser stadsledningskontoret att fortsätta arbetet med införandet av valfrihet inom socialpsykiatrin genom utvecklande av system för kvalitet, information och utbildning.

Det kommer att ta en tid innan föreslagen ersättningsmodell kommer att fungera fullt ut. Det innebär en stor förändring inom socialpsykiatrin att arbeta enligt ovanstående modell. Stadsledningskontoret avser att fortlöpande genomföra utbildningar i syfte att skapa kunskap och gemensamma förhållnings- och arbetssätt för att underlätta införandet. Under arbetets gång har det varit tydligt att verksamhetsområdet är i stort behov av en mer strukturerad organisation. Ovanstående modell kommer bl.a. att bidra med både bättre struktur, kontroll av prestationer samt uppföljning och därmed öka möjligheten till verksamhetsutveckling. Detta arbetssätt med tillhörande mätinstrument är ett helt nytt sätt att arbeta inom socialpsykiatrin, därför föreslår stadsledningskontoret att uppföljning av föreslagen ersättningsmodell med tillhörande peng görs löpande. Det är dock viktigt att låta det gå en tid innan större förändringar görs för att effekten av nya arbetssätt och metoder ska kunna analyseras. Eventuella förändringar beslutas i samband med budget.

Stadsledningskontoret föreslår att det parallellt med den uppföljning som görs under 2010 påbörjas en utredning om upphandling enligt lagen om valfrihet (LOV) ska ske inom verksamhetsområdet.

Bilagor

Mätresultat från provmätningar
Mätinstrumenten
Hur mätinstrumenten fungerar